

Giorgio Morandi

Meesterkijker geïnspireerd door zijn geliefde Bologna?

Museum Belvédère toont 35 werken van Giorgio Morandi. Met dank aan de Groningse kunstenaar Ada Duker. Zij ontdekte een gelijkenis tussen de stillevens van de Italiaanse meester en de binnenstad van zijn woonplaats Bologna.

Rianne Kramer

Zeis er nog altijd een beetje be-
duisd van. Ada Duker (1955,
Hoozeveen) kan zich maar
nauwelijks voorstellen dat de foto's
die zij van de oude binnenstad van
Bologna maakte, de komende tijd te
zien zijn tezamen met het werk van
de Italiaanse schilder, etser en teke-
naar Giorgio Morandi (1890-1964). Dé
Morandi die vandaag de dag nog al-
tijd een voorbeeld is voor veel kunst-
naars. „Het voelt ontzettend eervol”,
zegt Duker. „Zó bijzonder, dat het
bijna niet te bevatten is.”

De expositie 'Giorgio Morandi –
Bologna' die vrijdag in Museum Bel-
védère opent, bestaat uit 35 stille-
vens van Morandi en vijftien foto's
van Ada Duker. In deze foto's toont
de Groningse de gelijkenissen tussen
Morandi's schilderijen en de archi-
tectuur van Bologna, de stad waar
Morandi zijn leven lang woonde. Het
bescheiden palet aan kleuren (over-
wegend aardetinten), vormen en
schaduw die in elkaar overlopen
en de overwegend verticale lijnen;
wie de foto's van Ada Duker naast het
werk van Morandi legt, zal ongetwij-
feld overeenkomsten zien.

„Kijk”, zegt de kunstenaar als ze
in het museumrestaurant een an-
sichtkaart van een schilderij van Mo-
randi ondersteboven houdt. „De hals
van deze kruik zou op de kop zo een
pilaar uit een portico (overdekte gale-
rij, red.) in de Via Fondazza in Bolo-
gna kunnen zijn. En zie je hier de tuit
van de theepot, kaarsrecht vastge-
legd door Morandi? Ik zie daar óók
een regenpijp in.”

Markant
Giorgio Morandi is een kunstenaar
die zijn hele leven in de Noord-Itali-
aanse stad Bologna woont en werkt.

Met zijn slungelige - zeker voor Itali-
aanse begrippen - en boomlange pos-
tuur is hij er een markante verschij-
ning. Samen met zijn drie zusters
leidt hij een teruggetrokken bestaan
in de woning waar hij vanaf zijn
jeugd tot aan zijn dood woonde. Spora-
disch verlaat hij de stad en slechts
één keer trekt hij de landsgrens over
om een tentoonstelling van zijn werk
in Zwitserland te bezoeken.

**Ik was totaal
verbluft door wat ik
in Bologna zag. Ik
leek rond te
wandelen in één
groot Morandi-decor**

Morandi spendeert zijn tijd het liefst
aan de kunsten. Ondanks zijn intro-
verte bestaan is hij goed op de hoogte
van de artistieke ontwikkelingen en
sluit hij vriendschappen met collega-
kunstenaars als Giorgio de Chirico en
Carlo Carrà. In zijn atelier vervaardigt
hij met eindeloze precisie zijn
schilderijen, voornamelijk stille-
vens. De vazen, potten en kruikjes
die hij hier om zich heen heeft verza-
meld, legt hij keer op keer opnieuw
vast. Door steeds weer een andere po-
sitie in te nemen of voor een andere
lichtinval te kiezen, creëert hij als-
maar nieuwe werelden.

„Morandi was een meester in het
nauwkeurig observeren. Zijn obser-
vaties vertaalde hij nauwgezet naar
het doek.” Dit secuur kijken herkent
Duker in haar eigen werkwijze. Van-
uit deze gemeenschappelijke fascina-
tie begon ze zes jaar geleden aan haar

fotografie. „Het was puur toeval eigen-
lijk. Ik heb het gevoel dat het ont-
staan van deze expositie in Museum
Belvédère van toevalligheden aan el-
kaar hangt.”

Het begint met de toevalstreffer in
de zomer van 2012. Duker belandt op
doorreis naar Rome in de binnenstad
van Bologna; de uitgelezen kans om
de woonplaats van Morandi te bekij-
ken en vooral zijn woning en atelier
aan de Via Fondazza te bezoeken. Dat
blijkt die dag echter gesloten. „Het
bleef daardoor bij het verkennen van
straten waar Morandi ook gelopen
moest hebben.” Al slenterend door
de portico's van de historische bin-
nenstad, zag ze het ineens: de pleis-
termuren, de doorkijkjes, de in el-
kaar overlopende vormen en de con-
trasten van fel zonlicht en schaduw;
allemaal elementen die ook voorko-
men in de stillevens van Morandi. „Ik
was totaal verbluft door wat ik zag. Ik
leek rond te wandelen in één groot
Morandi-decor.”

Enmaal thuis, laat ze deze erva-
ring al snel weer los. Tot ze in 2013
haar eerste vertaalklus krijgt, nadat
ze in Amsterdam de opleiding tot Ita-
liaans vertaler heeft voltooid. Toeval
of niet, het werd de tentoonstellings-
catalogus van een expositie van Mo-
randi in Brussel. „Wat ik frappant
vond was dat in de tekst met geen
woord gerept werd over de mogelijke
invloed van Bologna op zijn werk. Ik
had het gevoel dat er iets ontbrak en
begon aan mezelf te twifelen: had ik
het wel goed gezien?”

Grappies

En dus toog Duker in 2013 opnieuw
naar Bologna. „Heel bewust zoekend
naar gelijkenissen, ben ik door de
stad gelopen en heb die vastgelegd.”
Weer wordt ze getroffen door de op-
vallende overeenkomsten. „Ik her-
kende niet alleen Morandi's manier
van kijken, maar ook de visuele grappies
die hij uithaalt. Hoe hij speelt met
standpunten en perspectief. Morandi
is daar een meester in.”

De gemaakte foto's exposeert ze
in kunstruimte Block C in Groningen
en het boekje dat bij de expositie ver-
schijnt stuurt ze naar Museo Morandi
in Bologna. Zonder bijbedoelingen.
„Het leek me gewoon aardig voor
hen om te weten dat ook nu nog in
het buitenland kunstenaars bezig
zijn met Morandi.” Prompt komt er
een reactie. En wat voor een. De direc-
teur is laaiend enthousiast en nodigt

Duker uit de foto's in Morandi's huis
te exposeren.

Observeren

„Een fantastische ervaring”, blikt
Duker terug. Ze spreekt er onder
meer met de 85-jarige Carlo Zucchi-
ni, die Morandi nog gekend heeft.
„Als je Giorgio in zijn tijd een camera
had gegeven, dan had hij dezelfde fo-
to's gemaakt. Jullie kijken met de-
zelfde blik”, verzekert hij Duker. Zucchi-
ni kan de Groningse niet vertellen
of Morandi zijn geliefde Bologna als
inspiratiebron gebruikte, boeken en
catalogi bewijzen dat evenmin.

Duker begrijpt dat wel. „In feite is
die inspiratiebron van ondergeschikt
belang. Het kijken stond bij Morandi
voorp. Dat was zijn drijfveer, daarin
kon hij oneindig opgaan.” Met uiter-
ste precisie, bijna obsessief, ensce-
neerde de kunstenaar zijn potjes,
vazen en kruiken. De vele cirkels op het
werkblad in zijn atelier in Bologna,

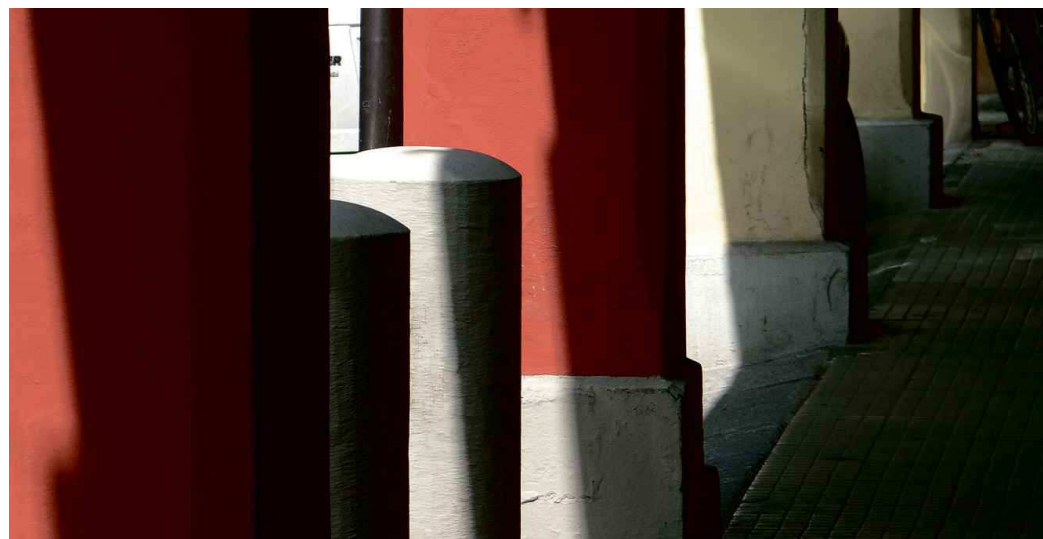
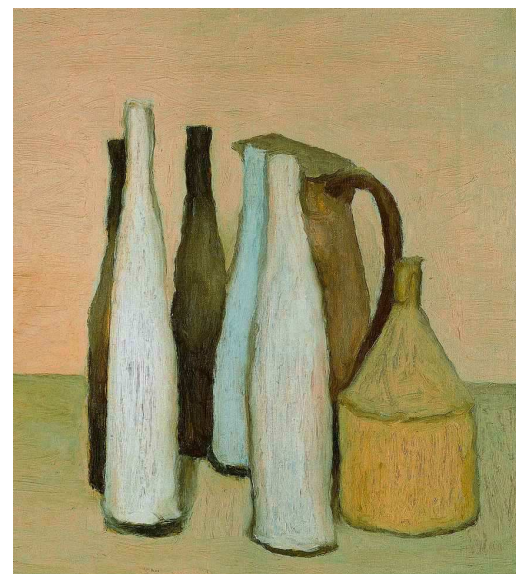
**Met uiterste
precisie, bijna op
obsessief,
ensceneerde
Morandi zijn potjes,
vazen en kruiken**

zijn illustratief. „Alles moest precies
zo staan en niet anders. Met één op-
stelling kon hij vervolgens eindeloos
werken. Door steeds vanuit een ande-
re hoek te kijken, ontstonden weer
andere composities.”

Ook de afstand tot de opstelling
was essentieel; met lijnen op de vloer
van zijn atelier, markeerde hij de
plek waar hij moest staan. „Uit een
pastadoos knipte Morandi rasters,
waardoor hij zijn zorgvuldig ge-
componeerde opstelling bekeek. Door via
zo'n kijkraampje maakte hij zijn eigen
uitsnede. In feite precies hetzelfde
wat ik deed door met een camera
door Bologna te lopen. Door via de
zoeker van mijn camera, mijn beel-
den te selecteren.”

Door die manier van observeren
kon Morandi 'spelen' met zijn objec-
ten, waardoor hij ze laat uitstijgen
boven zichzelf en ze een extra bete-
kenislaag meegeeft. „De gebouwen,
pleinen en straten van Bologna kun-
nen hem onbewust beïnvloed heb-
ben. Hij heeft zijn leven lang in de
stad gewoond en de gelijkenissen
zijn hiervoor te duidelijk.” Wel vindt
ze het frappant dat die vergelijking
niet eerder is gemaakt. „Het is mij op-
gevallen doordat ik als beeldend kun-
stenaar, en vooral als buitenstaander,
de stad bekeek. Woon je ergens
dan loop je meestal in gedachten en
zonder dat je je bewust bent van je
omgeving, van A naar B. Ik liep daar
heel anders: onbevangen en met de
blik naar buiten. Daardoor nam ik
waar wat Morandi met zijn scherpe
oog wellicht ook heeft gezien en wat
hem ongetwijfeld beïnvloed moet
hebben.”

Giorgio Morandi – Bologna, van
24 februari tot en met 10 juni in
Museum Belvédère in Oranje-
woud

Schilderijen van de Italiaanse kunstenaar Giorgio Morandi en foto's gemaakt in Bologna van de Groningse kunstenaar Ada Duker.
Foto's: Museum Morandi en Ada Duker